

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Εν τῷ λαῷ ὑπάρχει ἕνα
θελεῖ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν
ἀλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλῶσσα ἔχει τοὺς φων
οικοὺς τῆς καρόνης.

ΕΛΛΑΔΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 28 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1910

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 385

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«ΑΚΡΟΠΟΛΗ». Σύνδεσμος «ἡ Ἀνάστασις».
ΓΡΑΜΜΑΤΑ στὸν κ. Πάλλη.
Ε. CLÉMENT. Μιά ματιὰ στὴν Ἰδέα.
ΙΑΑΣ. Ἐλιά.
ΡΗΝΑ ΛΕΒΑΝΤΗ. Θλιμένοι ἀντίλαλοι.
ΛΟΥΚΙΑ ΤΑΚΗ ΔΙΑΔΙΟΥ. Γράμματα ἀπὸ τὸ χωριό
μου—Μιά μάννα.
ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ. Τὰ Σαβατόβραδα τοῦ «Νουμά».
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Μιὰ ἀπόκρισις (συνέχεια).
ΨΥΧΑΡΗΣ. Ὁ «Λίβελλος» τοῦ Παντελῆ.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ—Η ΚΟΙΝΗ
ΓΝΩΜΗ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο «ΛΙΒΕΛΛΟΣ», ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗ

Παρίσι, 23 τοῦ Μάρτη 1910

Ἀγαπητέ μου Ταγκόπουλε,

Πολὺ νόστιμο τὸ ἄρθρο τοῦ Παντελῆ Χόρν
στὴ Νέα Ζωή—«Λίβελλος κατὰ Δασκαλι-
σμοῦ». Γραμμένο μὲ πεποθησιγ. Μὲ τὴν πεπο-
θησιγ πῶς ἄλλο Παντελῆς καὶ ἄλλο Ψυχάρης.
Μὲ χτυπᾶ, μὲ τσαλαπατᾶ—καὶ μὲ σέβεται,
λέει. Ὁ Παντελῆς μας δὲ θέλει γραμματικές,
δὲ θέλει κανόνες. Θέλει ἀνεξαρτησία, θέλει
λεφτεριά, θέλει ἀναρχία. Δηλαδή, μιὰ γλῶσ-
σα. Ὅστε πρῶτότυπο τὸ ἄρθρο του δὲν εἶναι.
Πρῶτότυπο εἶναι περὶ τὴν μιὰ γλῶσσα τὴν ἐνο-
μάζει μελλοντισμὸ καὶ φουτουρισμὸ. Καλὴ
λέξις ὁ μελλοντισμὸς καὶ νὰ τὴν παραδεχτοῦμε.
Ὁ φουτουρισμὸς, νὰ σοῦ πῶ, μὲ ἀρέσει λι-
γώτερο. Ἄς τὸν ἀφήσουμε τοῦ Παντελῆ μας.
Νὰ διοῦμε τὸ κάτω κάτω τί ἔργα θὰ μᾶς
βγάλῃ, τί τέχνη θὰ μᾶς χαρίσῃ ὁ φουτουρι-
σμός. Δαμπρὸ τὸ πρόγραμμά του, μὲ ἐγὼ θαρρῶ
πῶς γιὰ νὰ γράφῃ κανεὶς τέτοιους Λίβελλους,
πρέπει πρῶτα νὰ γράφῃ καὶ ἄλλα. Εἶδεμὴ δὲν
πιάνουσε τὸν τόπο τους. Βέβαια πῶς τὸ Ἄνεχτί-
μητο τοῦ Παντελῆ Χόρν δὲν εἶναι πρᾶμα
χωρὶς ἀξία. Ὅσο δὲν πιστέω νὰ φτάνῃ
μῆτε νὰ εἶναι μ' ἀπὸ διανοητικὰς τῶς
φωνές.

Πάντα δικός σου

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΛΟΥΚΙΑ ΤΑΚΗ ΔΙΑΔΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

ΜΙΑ ΜΑΝΝΑ

Ὡ τί ἑσθία ποῦ εἶτανε πρὶν κάνει τὸ παιδί!

Ψηλὴ καὶ λιγνή, σὰν καμαρωμένο κυπαρίσσι, πη-
γαυόφερνε τὸ κορμί της· τὰ στήθια της, ψηλά δε-
μένα, πρόβελναν περήφανα, καὶ τὰ μεγάλα καὶ κα-
λόγραμμα πόδια της βαστοῦσαν ἕνα σύνολο ἁρμονικὸ
καὶ μεγαλόπρεπο. Ἐνα κεφάλι ἦρας.

Μὲ δύο μεγάλα μάτια κρυστάτα, μιὰ ἴσια μύτη,
ἕνα στόμα στρογγυλὸ μὲ κατακόκκινα σαρκώδη χεῖλη,
δόντια σὰν φιλιςένια, καὶ κάτω πλεξοῦδες κισσανές,
ποῦ ξέπλεγε τῆς φθάνανε ὡς τὰ γόνατα. Ἡ χω-
ριάτικη πονακμία της, πὺδ κοιτῆ ἀπ' τῶν ἄλλων
γυναικῶν, γιὰ ἰ' ἀφίνει νὰ φαίνεται τὸ παχουλὸ καὶ
ροδοκόκκινο καλάμι της.

Ὅλο γελοῦς εἶτανε ἔξνοιαστὴ καὶ λιγάκι παρ-
δαλῆ, σὰν ζωντόχηρα ποῦτανε.

— Μπερὲ Γιαννούλα, κακὴ καρδιά δὲν βάνεις,
καὶ ὡς πατρειῆτικε ὁ ἀγαπητικὸς σου.

— Μηδὰ, κουμπάρε, χαθῆκανε οἱ ἄντροι;

Ὁ ἄντρος της ἔσκαζε ἀπ' τὴ ζήλεια, σὰν τὴν
ἔβλεπε νὰ περνᾷ ἀπ' τὴν πόρτα του, πεισματάρε, μὲ
κοροῖδευτικὸ τὸ γέλιο στὸ στόμα.

— Θὰ τὴν σκοτώσω, ἔλεγε σὰν ἔπινε λιγάκι.

— Καλύτερα νὰ τὴν ξαναπάρεις, τοῦ ἀπαντού-
σανε οἱ σύντροφοί του.

Νὰ τὴν ξαναπάρει; μ' αὐτὴ δὲν τὸν ἤθελε!

Μιά φορὰ ἔβαλε μεσῆτες στὴ μητέρα της:

— Εἶν' ὁμορφ' ἡ τοῦπα μου, τοὺς ἀπάντησε,

δύο βολές τὸν ἴδιο ἄντρο, δὲν πάει χαράμι;

Καὶ γλεντοῦσε ἡ Γιαννούλα τὰ νῆματα τῆς τὰ ζη-
λευτὰ καὶ ἔφινε τὶς κακὲς χωριανές νὰ τὴν μακο-
γλωσοῦν, ἀπ' τὴ ζήλεια τοὺς τὸ περισσότερο.

Μά...

Ἄν καὶ τῶνε, πῶς οἱ ἄντροι δὲν χαθῆκανε, δὲν
τὸ πίστεψε ὁμοῦ· καὶ ἕνα βραδάκι τὴν εἶδανε στὸ
χωριό, πίσω ἀπ' τὴν ἐκκλησία, νὰ γλυκομιλεῖ μὲ τὸ
στεφάνι της... Τὴν ἄλλη μέρα τοὺς παραφυλάξανε καὶ
πάλι γλυκομιλοῦσαν... Σὲ λίγες μέρες ἔγιναν ἄ-
φαντοι ἀπ' τὸ χωριό, μὰ γλήγορα μαθεύτηκε πῶς ἡ
Γιαννούλα εἶτανε μὲ τὸν ἄντρο της στὴ στρούγγα,
ἐδῶ πᾶ, κοντὰ, στὸ βουνὸ ἐκεῖνο πίσω, κάνα δυό-
τρεῖς ὧρες μακρὰ. (Οἱ χωριάτες δὲν ἔχουνε ἰδέα
τῆς ὄρας καὶ τοῦ μακροῦς τοῦ δρόμου).

Ἡ Γιαννούλα στὴ στρούγγα!

Ἄρμεγε τὸ γάλα ἀπ' τὰ πρόβατα, ζοῦσε στὸν
καθαρόν ἀέρα καὶ τὸ βράδυ μετροῦσε τ' ἀστέρια μὲ
τὸν καλὸ της...

Ποῖός ἔξερει, ἂν δὲν τὸν ἔξαναγάπησε μὲ τὰ σωστά
της τῶρα, ἂν τὸ θυμάρει, τὰ ἔλατα, ἡ συντροφιά τῶν
ἀρνιῶν, τὸ τραγοῦδι τῆς φλογέρας καὶ τὸ μουρμού-
ρισμα τοῦ νεροῦ, δὲν τῆς ἀνοίξαν τὴν καρδιά στὴν
ἀληθινὴν ἀγάπη καὶ στὴ μετάνοια ἀκόμη...

Κατεβῆκανε γιὰ νὰ γεννήσῃ εἶτανε πολὺ πα-
χειά, ἠλιοκαμένη καὶ βαρειά σὰν ἀσχημὴ γελιάδα.

Ἦστερ' ἀπὸ λίγες μέρες τὴν εἶδανε μ' ἕνα κό-
πανο στὸ χεῖρ ἄνοστο, ποῦ ἀμοιαζε γιὰ παιδί.

Κράτησε κάμποσα πρόβατα καὶ τὰ βόσκει ἐδῶ
τριγύρω, κρατῶντας στὴν ἀγκαλιὰ τὸ παιδί της καὶ
τὴ ρόκα μαζί.

Βρέχει γιὰ τὴ Γιαννούλα καὶ τίς ὁμοιες της εἶναι
σὰν νὰ σκᾶ ὁ τζιτζικας.

Κάθεται χάμω στὰ βρεμένα, τὰ μουσκεμμένα
πουρνάρια· ἐκεῖ, στὸ πλάι της ἀκουμπᾷ τὸν σὰν
παιδί κόπανό της καὶ δὸς του στρίβει τὴ ρόκα.

Τὸ κεφάλι της τυλιγμένο σ' ἕνα βρώμικο μαν-
τήλι, τὰ μάτια της τὰ ὁμορφα χαμένα στὸ πάχος, ἡ

μύτη της, τὰ χείλη της σκληρὰ πετσιασμένα, ἀσημιασμένα, ἀγνωρίστα.

Τὰ πόδια της γυμνά καὶ μελανιασμένα καὶ δλοστρίβει τὴ ρόκα, σιωπηλὴ, ἄφωνη...

Τί ἄραγε νὰ συλλογίζεται ;

Τὴν πρώτη ξένουιστη ζωὴ της, ἢ τὸ παιδί ποὺ κοιμᾶται στὸ πλάι της καὶ τὴν κάνει νὰ φυλάει τὰ πρόβατα καὶ νὰ στρίβει τὴ ρόκα ;

Μπεγουλὰκι—Πάτρα.

ΛΟΥΚΙΑ ΤΑΚΗ ΔΙΑΔΙΟΥ

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΙΔΕΑ

(Ντὴ βιβλιογραφικὴ ἐπιθεώρηση τῆς Revue des Études Grecques (Νοέμβριος—Δεκέμβριος 1909) τοῦ σοφοῦ περιοδικοῦ ποὺ βγαίνει στὸ Παρίσι ἢ «Ἐταιρεία γιὰ τὴν ἐμφύχωση τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν», ὁ καθηγητὴς Eugène Clément δημοσιεύει, ἀπὸ τὴν ἰσορμὴ τοῦ Δ τόμου καὶ τοῦ Ε—Μέρος πρώτου—ἰσὸ τὰ «Ρόδα καὶ Μήλα» τοῦ Ψυχάρη, τὸ κῆρυξ τοῦτο :)

Γνωρίζουμε πὼς με τὸν τίτλο τοῦτο «Ρόδα καὶ Μήλα» ποὺ συλλογίζει τίς ἐλπίδες καὶ τὰ κέρδη τῆς Ἰδέας, ὁ Ψυχάρης ἀρχισε νὰ δημοσιεύῃ, ἀπὸ δῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ἕνα εἶδος χρονικὰ σχετικὰ με τὸ τὸ ζήτημα τῆς Ἰδέας τῆς δημοτικῆς γλώσσας. Συλλογὴ ἀπὸ ἄρθρα, ἀπὸ γράμματα καὶ ἀπὸ ἄλλα γραφτὰ κείμενα, σκορπισμένα, ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ συγγραφέα στὸ διάστημα τοῦ φιλολογικοῦ πόλεμου ποὺ τὸν ἀρχισε με τὸ Ταξίδι του καὶ ποὺ τοῦ εἶναι ὁ ἀκούρατος στρατηγός.

Ὁ τέταρτος τόμος ἀναφέρει τὰ ἔσα γινῆκανε στὰ χρόνια 1901—1904. Τὸ πρῶτο μέρος τοῦ δῶου τόμου δὲν ἔχει παρὰ δὴ ἄρθρα, τὸ ἕνα γιὰ τὴ θεμαστὴ μετάφραση τῆς Ἰλιάδας ἀπὸ τὸν Πάλλη, τὸ ἄλλο γιὰ τὸ Σουρή, τὸν αἰώνιο συχρόπλοκο τοῦ Ρωμιοῦ. Καὶ εἶναι σχεδὸν ἐλόκληρο πιασμένο ἀπὸ ἕνα μακρὺ πρόλογο ποὺ μέσα του παρασταίνονται καὶ σχολιάζονται πρόσφατα γεγονότα.

Χωρὶς νὰ γρηγορήσω στὸ φιλολογικὸν ζήτημα κάθε μέρος καὶ κάθε ἄρθρου, θὰ περιορισθῶ νὰ δώσω τὴν οὐσία τους ποὺ τὴν κάνουν, ἀπὸ τὴ μὲ μεριά, συμβουλὲς καὶ παρατήρησεις πρὸς τοὺς δημοτικιστὰς, δηλονότι ὁ δρόμος ποὺ τραβᾷ ἡ Ἰδέα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά, ὁ πόλεμος με τοὺς ἀντίπαλους καθαρευουσιάνους.

ΜΙΑ ΑΠΟΚΡΙΣΗ*

Γύφτισσες ἤρθαν ντυμένες
φανταχτερὰ γιορτῆς φουστάνια,
γύφτισσες ἤρθαν καὶ κρεμᾶνε
χοντρά γυαλιστερὰ γιορτιάνια,
μὲ κόκκινα φορέματα ἤρθαν,
μὲ κίτρινα μακριὰ μαντήλια
ὦ λάγνα μάτια, ὦ κόρφοι, ὦ χεῖλια !
Κ' ἤρθαν ἀνθοστεφανωμένες
μ' ὄλα τὰ λούλουδα τοῦ Μάη.
καὶ ἄνθια κρατώντας καὶ στὰ χεῖρια,
νιέλφια χτυπᾶνε καὶ κουνούνια,
καὶ κύκλους πλέκουν καὶ χορεύουν
καὶ τραγουδοῦν τὸ Μάη τὸ Μάη
καὶ ἀνάμυσσόν τους ἀρχινάει,
ξεχωρισμένη ἀπὸ τίς ἄλλες,
τρικνυμισμένο ἕνα χορὸ,
λιγέται, σέρνεται, πετάει,
κορίτσι δεκοχτῶ χρονῶ

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 380.

I

Ἡ Ἰδέα τῆς δημοτικῆς προσδεύει· μπορεί πολὺ ἀργὰ γιὰ ἄσους με τὸ δίκιο τους ἀνυπομονοῦνε· μὰ προσδεύει ἀφιλονείκητα καὶ χαρρακτηριστικὰ. Ἐτοὶ στὰ 1900 ἕνας δικαστὴς στὸ Βόλο, ὁ Στελλάκης, τὸλμησε νὰ βγάλῃ μὴν ἀπόφαση σὲ γλώσσα ρωμαϊκῆ σωστὴ ἀπάνου κάτρου, σὲ γλώσσα τέλος πάντων ποὺ τὴ νοιώθανε εἰ ἀντιδικοὶ. Μὲ ὄλο ποὺ συγκινήθηκε ὁ εἰσαγγελέας τοῦ Ἀρειοῦ Πάγου καὶ με ὄλη τὴν ἐπίπληξη ποὺ δέχτηκε ὁ φταίστης (ὁ κριτὴς θέλω νὰ πῶ), τὸ χτύπημα εἶτανε χτύπημα, καὶ εἶν' ἀκόμα. Μὰ νὰ, καὶ κατ' ἄλλο τσουχτερώτερο. Στὰ 1904, ὁ Κόλλας, δῆμαρχος στοὺς Κορφοῦς, σὲ μὴν ἐπίσημην ὑποδοχὴ τοῦ βασιλεῖα, προσφώνησε τὸν ἡγεμόνα με τὴν ἐθνικὴ γλώσσα. Καὶ τὸν Κόλλα δὲν τόνε σωφρονίσανε! Τέλος οἱ δημοτικιστὰς συγγραφίαιδες, ἐλόκληρο τάγμα, πυκνώνουνε μέρα με τὴ μέρα, χάρη νάχη ἢ ἐνεργητικῆ προπαγάντα ποὺ ὁ Νουμᾶς τῆς εἶναι τὸ ὄργανό της, μὰ τὸ ἐπιβλητικώτερο καὶ τὸ φλογερώτερο· καὶ μπορεί κανεὶς νὰ βεβαιώσῃ πὼς ὄλα τὰ φιλολογικὰ ἔργα με κάποιον ἀξία ποὺ φαίνονται σήμερα στὴν Ἑλλάδα, εἴτε ποιήματα, εἴτε πεζά, εἶναι γράμμεν' ἀποκλειστικὰ στὴ δημοτικὴ γλώσσα.

Μὰ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νεοέλληνας τοῦτους λογοτέχνες, παραστρατισμένοι κ' ἐνοχλημένοι ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ σκολειοῦ, ἢ κεντημένοι ἀπὸ παράκαιρη φιλαυτία ἢ ἀκόμη παρατημένοι μέσα σὲ μὴν ἀδιαφορία γιὰ τὴν ἐπιστήμη καὶ σὲ μὴν ἀναμελιὰ, γράφουνε μὴ γλώσσα χωρὶς ἐνότητα, χωρὶς μέθοδο, ποὺ μέσα της ἀραδιάζονται κάθε εἶδος ἀνωμαλίες. Ὁ Ψυχάρης εὐλογα φρονεὶ πὼς εἶναι τοῦτο μεγάλος κίντωνος, καὶ ἀγωνίζεται νὰ καταδείξῃ στοὺς ἀνυπόταχτους πὼς εἶναι ἀναγκαῖα ἢ ὑπακοὴ σὲ μὴ γραμματικῆ, καὶ τὸ ὄρθὸ τὸ λεχτικὸ στὴν ἐντέλεια, μ' ἄλλους λόγους ἢ ἐνότητα τοῦ λεξικοῦ καὶ τοῦ τυπικοῦ, καὶ ὁ ἀπόλυτος ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴ σημερινὴ τὴν ἡχολογία. Πρέπει κανεὶς νὰ μὴν ἀστηρᾷ σὲ μὴ κοινὴ γλώσσα, ἐπομένως νὰ ποφεύγῃ κάθε σκολαστικὸ καὶ κάθε διαλεχτικὸ ἀνακάτωμα. Ἐξάρτα, βέβαιον εἶναι πὼς τύποι σὲν τοὺς «ἐκείνος δὲ βλέπει» (ὁ δὲ, ὁδεσμός) «ὦ τοῦ θαύματος, ταράχθηκε», εἶναι ὄλων διόλου ἀταίριαστοι με τὸ λεξικό, με τὸ τυπικό, με τὴ ἡχολογικὸ τὸ σημερινὸ καὶ μαλλιστραβιοῦνται ζευγαρωμένα ἔτσι με τύπους καθαροὺς νέους. Μάλιστα μερικὲς ἀφροντισιὲς στὸ

γράψιμο τῆς δημοτικῆς τὴν ξεκουρτίζουν τὴ γλώσσα· ἔτσι κάποιες φράσεις, ἀπὸ ἕνα διήγημα τοῦ Ἐξάρχου, «νὰ βγοῦν στὴν ἐξοχὴ, ἔπεφταν συχνά», φέρνουνε, τὸ κάτου κάτου τῆς γραφῆς, κάποιους βάρβαρους πληθυντικούς, ἀπὸ τὸ τελικὸ ν στὴ νέα τὴν ἐλληνικὴ δὲν μπορεί νὰ κρατηθῇ ἄλλοσ παρὰ μπροστὰ σὲ φωνήεντο ἢ σὲ σύφωνο ἄφωνο. Κ' ἔτσι ψευτίζεται ὁ μηχανισμὸς τοῦ κανονικοῦ σχηματισμοῦ. Τάποτελέσματα τοῦ τρόπου τοῦτου εἶναι ἀρκετὰ ἀνησυχαστικὰ, ὥστε ἀξίζει τὸν κόπο νὰ τἀποφεύγῃ κανεὶς, γράφοντας βγοῦνε, πέφτανε, ποὺ εἶναι πανελληνιοὶ τύποι. Ὑστερα, τί τάχα θὰ ὤφελῃσῃ ἢ διαλεχτικὴ αἰτιακὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῆς, ὅταν ὁ κοινὸς ὁ τύπος εἶναι τίς ; ἢ ἡ διαλεχτικὴ κρέσῃ τῶδωκε, συχνὰ καὶ ἀξεχώριστα μεταχειρισμένη ἀντὶ τοῦ ἔδωκε, ἢ ἀντὶ τὸ ἔδωκε, ἐνῶ ἡ κοινὴ χρῆση λείει γιὰ τὸ ἕνα τῶδωκε καὶ τῶδωκε γιὰ τὸ ἄλλο ; Ἐτοὶ παίρνει τὸν τύπο τοῦ κανόνα τὸ καπρίτσιον, καὶ τοῦ καθαροῦ, τὸ μπερδεμα. Ἀπατηλὸ πλοῦτισμα, μὰ πραγματικὸ μπόδεμα. Ὁ Ψυχάρης ἐπιμένει πὼς τὸ χρέος ἀπαιτεὶ νὰ μὴ δανεῖζονται ἀπὸ τὴ λογία γλώσσα καὶ ἀπὸ τίς ντοπιολαλιὲς παρὰ μονάχα τὰ ἀπαραίτητα καὶ τίποτα περιττὸ. Καὶ τοὺς μεταρρυθμιστὰς, ποὺ τραβάνε μπρὸς πολὺ βιαστικά, τοὺς συμβουλεῖ νὰ προσέχουνε πολὺ καὶ με μὴ λεπτὸλογη σκέψη σὲς ὀρθογραφικὲς καινοτομίες. Βέβαιον πὼς ἐπιβλάττεται ἢ ἀπλοποίηση, μὰ μεθοδικὴ πάντα καὶ τέτοια ποὺ νὰ μπορῇ νὰ ἐφαρμόζεται σὲ κάθε μὴν ἀνάλογη περίσταση, ἕνα ταίριασμα, νὰ ποῦμε, πολὺ ντελικάτο ποὺ φρόνιμο εἶναι νὰ τὴν ἀφίνουμε τὴ φροντίδα του στοὺς εἰδικὸς μόνους. Καὶ τέλος πάντων, συμφέρει νὰ μὴ τίς ξαφνίζουμε πολὺ ἀπότομα τίς παλιὰς συνήθειες. Ἡ ἀπὸ τὴν παράδοση χρῆση τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας εἶναι πολὺ βαθιὰ ριζωμένη στοὺς Ἑλληνας γιὰ νὰ μπερῆσῃ νὰ ξεριζωθῇ, ἔτσι μ' ἕνα ξαφνικὸ χτύπημα. Χρειάζει ἐξοικονόμηση, μὴ συγκρατητὴ, μὰ λίγα λίγα ἐνέργεια. Ἐτοὶ καὶ στὴ Γαλλία, στὴ χώρα τοῦ νεωτερισμοῦ, ἡ γλώσσα πάει πάντα μπροστὰ, μὰ ἡ ὀρθογραφία μένει πίσω, μπεδισμένη καὶ σχεδὸν ἀσάλευτη, μέσα στὴν πανάρχαια θήκη της.

Τὸ γλήγορο τοῦτο ζήτημα φτάνει γιὰ νὰ δείξῃ πὼς συνετὰ καὶ πὼς γνωστικὰ ὁ Ψυχάρης προτρέπει τοὺς ὀπαδοὺς τῆς Ἰδέας τῆς δημοτικῆς. Τὸ κακὸ εἶναι ποὺ δὲν τὸν ἀκούνε με τὴν ὑπακοὴ ποὺ ἀξίζει στὸ ἐπιστημονικὸ του τὸ κύρος. Καὶ τὸ χει-

στὸ μονωμένο τὸ χορὸ,
καὶ τοῦ τῶ βοσίουσα εἶναι,
καὶ ἀπὸ τῶ λάγγεμα, τρεμούλα,
ἢ γυφτοπούλα, ἢ μαγιοπούλα !

Εἶμαι τάχα μόνος ἐγὼ ποὺ αἰστάνομαι βαθιὰ στὴν ψυχὴ τὴν ὀμορφιά, τὴ μυρουδιά, τὸ χρῶμα ὄλου τοῦ Μάη κάτω ἀπὸ τὸ ρωμαϊκὸ οὐρανὸ ; Ποὺ βλέπω τὴν εἰκόνα του ὄλη μπρὸς μου, ζωντανεμένη ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ ποιητῆ ;

Τώρα εἶν' ἡ ἀνοιξη καὶ ὁ Μάης
τώρα τὸ καλοκαίρι, τώρα
καὶ ὁ ξένος βούλεται νὰ πάη,
στὸν τόπο του νὰ πάη, καὶ τρέχει
νύχτα σελῶνε τῶλόγ του,
νύχτα τὸ καλλιγόνει, βάνει
χρυσὰ τὰ πέταλα τὰ βάνει,
βάνει καὶ τὰ καρφιά ἀσημένια.

Τί ὠραίο, τί τεχνικὸ τὸ ὑπόταγμα τοῦ δημοτικῶ τραγουδιοῦ στὸ γοργὸ ρυθμὸ τοῦ ποιήματος, τί ταίριασμα τῆς ἰδέας στὴν ποιητικὴ ἀπαίτηση ! Κ' ἤθελα νὰ ξεσήκωνα καὶ ἄλλα μέρη αὐτοῦ τοῦ

Λόγου, κ' ἤθελα νὰ μπορούσα νὰ βάλω ἐδῶ ὄλον τὸν «Προφητικὸν», τὸ κλύτερο, πιστέτω, ἀπ' τὰ ποιήματα τοῦ Παλκαῦ καὶ ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἔργα τῆς πύξῆς μας. Δὲν μπορῶ νὰ μὴν ἀντιγράψω τὴν ἀρχὴ του :

Ὁ Προφήτης ποὺ κοιτάζει
μὲ τὰ μάτια τοῦ Ὁραμῆτου
καὶ ὁ Προφήτης ποὺ κηρύττει
μὲ τοῦ Αὔριο τὸ στόμα,
καὶ ἀπὸ ποῖα πνοὴ δὲν ξέρω
τραβημένος, πνοὴ κ' ἐκείνος,
παρατώντας τὰ δικά του,
τοὺς αἰτοὺς καὶ τὰ λιοντάρια,
καὶ τὰ πόκρηφα βιβλία,
πῆγε κάτου ἀπ' τὴ μονιὰ του
κ' ἤρθε μέσα στοὺς ἀνθρώπους,
μέσ' στὸν Τσίρκο τὸν ἀπέραντο
τὸ μαρμαροστρωμένο.
Καὶ νὰ ὁ Τσίρκος περιμένει
νὰ γιορτάσῃ τὸ γιορτάσι
ποὺ γιορτάζει με τὸ Μάη,
καὶ ξεχείλισε καὶ βουίζει
μέσα του τῆς Παναγίας.